

zemlje in kulturnih spomenikov. Tisto čustvo, s katerim so naši predniki 1300 let nalagali plast na plast sledove svojega življenja in vsakokratno celoto dopolnjevali novim časom ustrezno, se budi v nas, ko svojo domovino opazujemo in doživljamo. Predvsem lahko ugotovimo, da je umetnostni značaj Slovenskega Štajerja bolj dvojezičen kakor n. pr. kranjski; da je bolj srednjeevropski kakor značaj proti severu zaprte Kranjske, da je v baroku in v gotski dobi bolj romarski, širše družaben kakor vaško lokalni in intimnejši

kranjski, predvsem pa manj italijanski kot t. zv. ljubljanski; zato pa je značilno bavarsko-avstrijsko baročen in nazadnje v primeri s kranjskim celo rahlo gosposki, kar ga dela ostalim Slovencem kar nekam tuje. Če pa se dvignemo nad prirojeno nam ozko provincialnost polpreteklosti, bomo priznali, da je umetnostni značaj Slovenskega Štajerja logična posledica njegovega zemljepisnega in zgodovinskega položaja in v vsakem oziru polno vredna sestavina kulturne Slovenije.

RIMSKI NAPISI V MARIBORU

DR. BALDUIN SARIA

Antični itinerarji (seznami rimskih cest, postajališč in njih razdaljav) ne poznajo nobene rimske ceste, ki bi se odcepila od ceste Celeia—Poetovia proti severu in vodila nekako preko današnjega Maribora proti Flaviji Solvi (pri današnjem Leibnizu). Vendar pa je morala obstajati taka cesta, ki je zvezala obe vzhodno-noriški mesti Celeio in Flavijo Solvo. Ali se je ta cesta ločila severno od Slovenske Bistrice od itinerarne ceste Celeia—Poetovia in potem vodila v smeri današnje državne ceste proti Mariboru, ali se je oddvojila vzhodneje od nje pri Šikoli - Stražgojnci in potem šla preko Podove, Brezule, Rač, kjer imamo povsod mnogoštevilne rimske najdbe (naselbine in grobovi), še ne vemo točno. Gotovo je samo to, da je bila najbolj ugodna prehodna točka čez Dravo, katere se je posluževal tudi že predzgodovinski promet, blizu Maribora. Tu ob prehodu čez reko se je že zgodaj razvila neka naselbina. Zlasti novejša najdbe so nam jasno dokazale, da je bilo to ozemlje že v prazgodovinski dobi relativno dobro naseljeno. V samem Mariboru imamo n. pr. veliko zgodnjehallstattsko nekropolo s planimi grobovi ob Koroščevi cesti, ki jo je z velikim uspehom raziskoval banovinski arhivar Fr. Baš. Zanimivo bi bilo vedeti, kje se je nahajala naselbina, ki pripada temu pokopališču. Glinaste posode in bronasti predmeti, baje slični onim iz nekropole ob Koroščevi cesti, ki so jih našli na vrtovih za hišami na Aleksandrovi cesti št. 12 in 14 (Kronika I, 298), najbrž niso v zvezi s to naselbino, nego pripadajo prej nekemu drugemu prazgodovinskemu pokopališču. Vsekakor se je tudi naša hallstattska naselbina razvila v zvezi s prehodom čez reko. Nemirni časi, ko so vdrli Kelti, in tik pred rimsko osvojitvijo so vzrok, da si je ljudstvo poiskalo varnejših zatočišč na pobočjih zelenega Pohorja. Močno utrjena Poštela nad Radvanjem se razvije sedaj. Najdbe v tej prazgodovinski trdnjavi segajo do zadnje prehistorične dobe pred vdíranjem Rimljanov, do tzv. La Tène dobe. V bližini Poštele imamo tudi grobove. Naselbina ob samem prehodu čez reko, čeravno je bila najbrž večkrat razdejana, se je vendar vedno znova uveljavljala in je obstajala tudi v rimski dobi. To nam dokazujejo razne najdbe rimskega denarja v Mariboru, n. pr. pri gradnji hiše ob Aleksandrovi cesti št. 11 (Maximinus Thrax), na dvorišču državne učiteljske šole v Trubarjevi ulici (Gordianus III) in na Glavnem trgu št. 11 (Maxentius). Jeseni

1931. pa so prišli na dan prvi ostanki neke rimske naselbine pri podiranju hiše št. 23 na Glavnem trgu. Najdbe so zelo skromne: ostanki nekega preprostega zidu brez ometa, kosi rimskih opek, ostanek terrae sigillatae in 3 poznorimski novci iz časa cesarja Konstantina in Teodozija.

Da so rimske najdbe v Mariboru do sedaj le redke, morda ni gol slučaj. Izgleda, da je prehod čez Dravo izgubil v rimski dobi svojo staro važnost. Cesta, ki je tu vodila preko Drave, je bila bolj lokalnega pomena. Velika vojaška cesta, zveza Italije z Donavo, se je izognila srednje- in gornještajerskemu gorovju, podobno kakor bi se mu bila izognila tudi projektirana železniška zveza med Dunajem in Trstom, ki je bila preložena preko Semeringa le na intervencijo nadvojvode Ivana, da ne bi bil Gradec izločen iz velikega prometa. Rimska cesta v Flavijo Solvo ne spada med velike transversalne ceste, zato tudi ni bila omenjena v itinerarjih. Velike prehodne zveze iz Akvileje skozi vzhodne Alpe so šle bolj proti zapadu, preko Viruna-

Sl. 1. »Nutrices« - relief iz Zgor. Brega pri Pljuju

Sl. 2. »Nutrices« - relief iz Zgor. Brega pri Ptuj

Noreje ali preko Teurnije (St. Peter im Holz na Koroškem). Lokalnega pomena so pa tudi ceste, ki so se morale odcepiti pri Mariboru od ceste Celeia—Flavia Solva. To je razen zveze Maribor—Poetovio, ki v terenu sicer še ni dokazana, za katero pa govorijo vse-

Sl. 3. Mitrin relief iz Ruš

kakor rimske naselbine pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju (rimske napisi in gomile) in pri Sv. Janžu - Starše, zlasti cesta proti Koroški. Kakor nam to dokazujejo različne najdbe (napisi, zarezi koles itd.), je tekla ta cesta ob levem bregu Drave, podobno kakor današnja državna cesta. Toda ta cesta ni bila glavna zveza noriške prestolnice z vzhodom, nego le postranska. Velika, v itinerarjih zaznamovana cesta iz Viruna proti južni Panoniji je, kakor navadno pri rimskih cestah, raje obšla gozdnato sotesko Drave, kjer je bil promet izpostavljen veliki nevarnosti, in je potekala južno od Pohorja preko Colatija (Stari trg pri Slovenj Gradcu) in Upellae (Vitanje) ter se pri Stranicah, kjer je treba iskati rimsko postajo Lotodos, združila z veliko itinerarno cesto Celeia—Poetovio.

Sl. 4. Rimski sarkofag iz Maribora

Ne smemo se torej čuditi, da je število rimskih najdb v Mariboru tako neznatno. V Mariboru in v najbližji okolici so se sicer našli tudi razni rimski napisi, vendar je veliko vprašanje, če so res vsi iz tamošnje rimske naselbine in ne morda prenešene od drugod, iz Ptuja itd. So to skoro izključno le nagrobni spomeniki. Samo dve posvetili božanstvom sta se našli. V fundamentu nekega stolpa je bil svoj čas vzidan kamen (CIL III 5314)¹, ki je bil posvečen božanskim dojljam (*Nutrices Augustae*). Danes je izgubljen. Imena onih, za katerih blagor je bil kamen posvečen, kakor ime onega, ki ga je posvetil, so močno pokvarjena. Kult teh božanskih dojlj je karakterističen ravno za stari Poetovio in samo tu so se njegovi spomeniki do sedaj našli. Zato je tudi verjetno, da je naš kamen iz Ptuja prenešen v Maribor. Gre tu najbrž za čisto lokalna, domača božanstva, ki so imela svoje svetišče v Spodnji Hajdini, na periferiji antičnega mesta. Verjetno je bil tudi mariborski napis v zvezi z reliefom, ki predstavlja po navadi tri *Nutrices*, podobno kakor so v Galiji ali Germaniji keltske *Matres* in *Matronae* vedno v trojici. Predstavljena je vedno le ena, ki baš doji, ostale pa so upodobljene kot strežnice. Mariborski muzej hrani še dva kamna s podobnim posvetilom božanskim dojljam. Našli so jih l. 1911. kot dele nekega poznorimskega groba na Zgornjem Bregu pri Ptuj (parc. šte. 293), kamor sta gotovo prišla iz hajdinskega svetišča. Plošči sta zelo dobro ohranjeni. Na eni (AIJ² št. 329, št. 1.), ki sta jo

¹ CIL = Corpus Inscriptionum Latinarum. Število pomeni številko napisa.

² AIJ = Antike Inschriften aus Jugoslavien I: Noricum und Pannonia Superior. Bearbeitet von Viktor Hoffiller und Balduin Saria. Zagreb 1938. Število pomeni številko napisa.

Sl. 5. Ovršje rimskega nagrobnika iz Melja

posvetila Successius Maximianus in njegova žena Malia Verina za blagor svoje hčerke Successiae Verae, sedi božanska dojlja na stolu z visokim naslonjalom, pred njo stoji oltarček, z leve strani se bliža druga nutrix v lepo izdelani obleki in s košaro na glavi. Z desnice drži že odraslo dekletce. Druga plošča iz istega groba (AIJ 330, slika 2.) je bolj preprosta. Ima napis *Nutricibus Aug(ustis) Val(erius) Secundianus v(otum) s(olvit) l(ibens) l(aetus) m(erito)*, posvetil jo je torej neki Valerij Sekundian, ki je svojo zaobljubo z veseljem in rad izpolnil. Na reliefu je predstavljena izjemoma le nutrix z detetom na rokah in poleg nje še oltarček. Ostale osebe, ki jih imamo na drugih reliefih, tu manjkajo. Zanimiva je obleka žene. Nad dolgo spodnjo obleko nosi neko vrsto kratke pelerine.

Drugo posvetilo, ki se sicer ni našlo v samem Mariboru, toda ne daleč proč, v Betnavi, kjer so prišli na dan tudi drugi rimski ostanki, je oltar, posvečen keltski boginji Eponi, zaščitnici konjereje (CIL III 5312). Danes stoji v veži knezoškofijskega gradu Betnave. Nameravajo ga prenesti v Mariborski muzej, kjer bi bil bolj varen. Na obeh straneh žrtvenika so predstavljeni predmeti, ki so jih rabili Rimljani pri žrtvovanju, na eni strani skodelica, na drugi vrč. Posvetitelj žrtvenika se zove značilno *Volusius Equester*. Boginja Epona sama na našem spomeniku ni predstavljena, vendar pa poznamo njeno sliko po mnogoštevilnih spomenikih iz Germanije in Galije. Upodobljena je bila, kako na ženski način jezdi konja, včasih s cvetjem ali sadjem na kolenih, deloma pa je bila predstavljena tudi, kako sedi med konji. Prvotno keltska boginja je bila pozneje zelo čislana tudi v Rimu. Iz betnavskega spomenika torej ne smemo sklepati na neki epihorični kult tega božanstva, kakor pri Nutrices v Ptujju, ampak na kult, ki je morda prišel k nam šele z Rimljani.

Na ozemlju Spodnje Štajerske je bil zelo razširjen tudi kult perzijskega boga sonca Mitre. Dosedaj so arheologi tu ugotovili že nad 10 svetišč tega božanstva, in sicer ne samo v večjih rimskih mestih kakor

v Ptujju, kjer so bili najmanj 4 svetišča, nego tudi po deželi. V širši mariborski okolici imamo n. pr. taka svetišča v Hočah, v Modriču na Pohorju (pri Keblu) in v Rušah, vendar pa Mariborski muzej še nima nobenega spomenika tega božanstva. Mali reliefi iz ruškega mitreja hrani danes graški Joanneum, medtem ko je velika kulturna slika s posvetilnim napisom nekoga prokuratorja še na Falskem gradu (slika 3.). Predstavljen je, kakor navadno, Mitras, ko ubija bika.

Ostali rimski napisi iz Maribora in najbližje okolice so, kakor omenjeno, nagrobni spomeniki, nagrobne plošče in en sarkofag.

Sl. 6. Nagrobna plošča iz Znojla pri Razboru

Sl. 7. Nagrobni spomenik veterana L. Gargilija Felixa iz Hajdine

Točno najdišče sarkofaga (AIJ 111, slika 4.) nam ni znano. Preden je prišel l. 1903. v Mariborski muzej, se je nahajal v hiši, Koroška cesta 7, kot shramba za olje. Ravno radi tega je veliko vprašanje, če je res iz samega Maribora. Rimski sarkofagi, ki so se dali dobro uporabiti kot korita ali posode za različne namene, so se v prejšnjih časih raznašali daleč okrog. Sarkofag, ki prav za prav ni služil kot rakev za mrtvo truplo (dolžina je le 1,29 m), nego kot shramba za žare s pepelom sežganih mrličev, je iz belega marmorja. Prednja stran je trokrilna: v sredini je četverokotno napisno polje s profiliranim okvirom, levo in desno sta vdolbini s podobnim okvirom, ki se je pa na vrhu najbrž uvijal v obliki lepe polkrožne vijuge. Danes je gornji rob sarkofaga odklesan. V vdolbinah stojita na posebnih postamentih krilnata Erola z navzdol obrnjenima baklama. Napis pravi, da so dediči, sin Marcus Ulpius Severianus, hči Ulpia Severiana ter žena Iulia Ianuaria postavili spomenik svojemu v 45. letu umrlemu očetu, ozir. soprogu Marku Ulpiju Catullinu *secundum voluntatem testamenti*, torej po določbi oporoke.

Iz Melja pri Mariboru hrani muzej nagrobni spomenik nekega Firma, sina Sabinja, ki si je nagrobnik naročil še za časa življenja za sebe in svojo družino

(AIJ 110). Spodnji del kamna manjka. Dekoracija plošče je preprosta: nad napisnim poljem ozek friz z rastlinskim ornamentom, nad njim zatrep s tzv. Gorgoneionom (Gorgonovo glavo) in delfini. Pri Meljskem dvoru, Trdinova ulica 18, je vzidan gornji del nagrobnega spomenika z različnimi ornamenti: friz s krilatimi Levi (Greif) in kantarom, zatrep z Gorgoneionom in delfini, ovršje z za naše kraje tako značilno skupino navzven sedečih levov, med njimi kubus z ribama (AIJ 113, slika 5.). Kamen bo kmalu oddan Mariborskemu muzeju. Dejstvo, da imamo iz Melja kar dva rimska nagrobnika, bi moglo kazati na to, da se je tu v bližini nahajala kaka rimska nekropola.

Danes izgubljen je nagrobni spomenik, ki so ga leta 1898. našli v stolni cerkvi kot oltarno menzo in potem prenesli v muzej (AIJ 112). O zunanji obliki kamna nam ni nič znano. Postavil ga je Marcus Ulpius Primus v svoji oporoki, in sicer sebi in ženi Ulpiji, hčeri Sisiuna, ter še nekemu ženskemu članu družine, katerega ime se pa ni v celoti ohranilo, najbrž je to bila hči. Po imenu Ulpiju lahko sklepamo, podobno kakor pri gori omenjenemu sarkofagu, da je verjetno iz časa po cesarju Trajanu. Mož je že rimski državljan. Sam ali eden od njegovih prednikov je dobil državljanstvo morda od omenjenega cesarja, medtem ko je bila žena hči nekega domorodca, Kelta Sisiuna, in je šele pri poroki sprejela ime Ulpia.

Na tzv. Tscheligijevem stolpu (sedanji lastnik kap. Reiser) je vzidan vrhni zaključek nagrobnega spomenika, podoben ovršju pri spomeniku na Meljskem dvoru. Polovica podobnega ovršja, marmornati lev, stoji danes pri stolnici vzidan v podstavek stolpa. Tudi ta kamen je bil svoj čas pri Tscheligijevem stolpu. Morda sta oba spomenika, kakor tudi danes izgubljena plošča iz stolnice, iz nekega rimskega pokopališča, ki se je raztezalo ob Koroški cesti proti zapadu.

Od rimskih kamnov, ki so se našli v Mariboru, moramo radi popolnosti še omeniti odlomek najbrž nagrobnega napisa z imenom nekega osvobojenca Asklepiada (AIJ 109). Našel se je na nekdanjem židovskem pokopališču v drugi porabi kot židovski nagrobnik.

Ostali epigrafični spomeniki, ki jih imamo danes v Mariboru, zlasti v muzeju, niso bili najdeni v mestu ali v najbližji okolici, nego so zbrani iz vse Spodnje Štajerske. Od njih se nahaja le en napis izven muzeja; na dvorišču knezoškofijskega semenišča v Trubarjevi

Sl. 8. Rimski sarkofag iz Konjic

ulici je vzdian spodnji del nagrobnega spomenika, ki so ga našli v Celestrini, vzhodno od Maribora, v nekem vinogradu (AIJ 107). Napis, ki je obdan s spiralnimi stebri, pravi, da ga je postavil Auscus, sin Saturnina, sebi, ženi Verecundiji in sinu Avitu, ki je umrl 25 let star. Pod napisom sta dva delfina.

Mariborski muzej sicer ne hrani številnih, toda zelo zanimive napisne kamne. Dva posvetilna reliefa iz Zgor. Brega pri Ptuj, posvečena božanskim dojljam, smo že prej omenili. V kategorijo sakralnih spomenikov spada tudi novi žrtvenik iz Šmartna na Pohorju, ki je posvečen Jupitru, najboljšemu in največjemu (I. O. M.), in — kar je najvažnejše — božanstvu kamnolomov Saxanu (AIJ 100). Posvetila Saxanu so pri nas kaj redka. Poznali smo doslej le dva iz Norika. Kmalu po vojni je potem pokojni notar in konservator V. Skrabar v Šmartnu na Pohorju našel relief, ki predstavlja neoblečenega moža, ki vihti kladivo. Pravilno je Skrabar že takoj ob začetku domneval, da ni tu upodobljen morda kak navaden kamnosek, ampak božanski zaščitnik kamnolomov Saxanus. Novi Šmartinski žrtvenik, ki so ga našli l. 1935. na podstrešju župnišča, je to domnevo potrdil. Kar se posvečujočih oseb tiče (Aurelius Aprilis, Aur. Ursulus, Aur. Angulatus), se ne bomo motili, če vidimo v njih domače kamnoseke. Ravno okoli Šmartna imamo vrsto starih rimskih kamnolomov. Ime Angulatus je izrazito noriško.

Ostali napisi so nagrobni spomeniki. Predaleč bi zašli, če bi vse podrobno pregledali. Od najbolj preprostega kmečkega napisa, izklesanega od nespretna roke, kakor n. pr. okorna plošča iz peščenca iz Znojla pri Razboru (AIJ 28, slika 6.), do razkošnega sar-

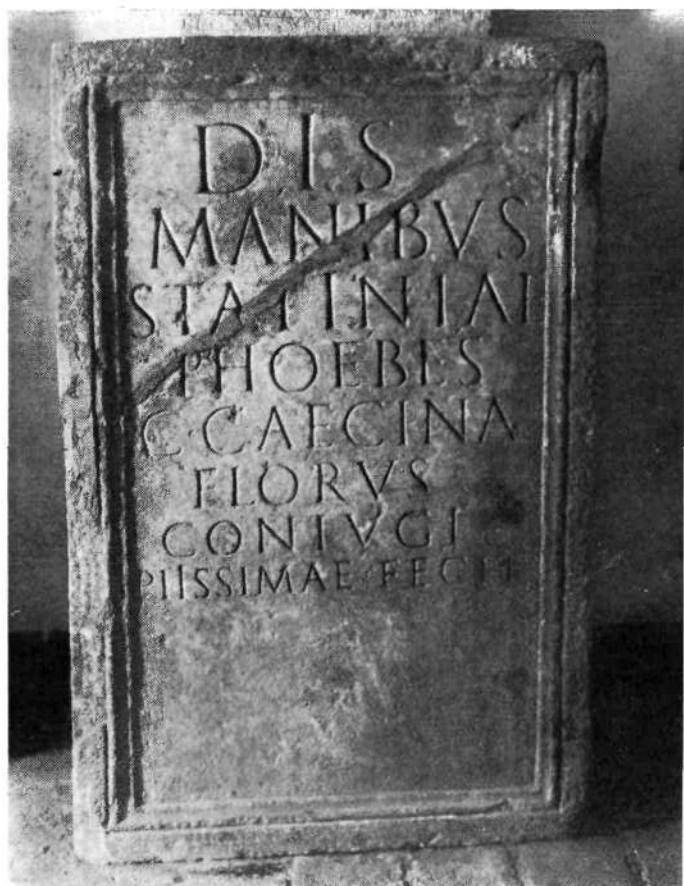
Sl. 8 a. Rimski sarkofag iz Konjic

Sl. 9. Nagrobni spomenik iz Sv. Martina pri Vurberku

kofaga z lepimi reliefi in obsežnim napisom v verzih (n. pr. AIJ 401) iz Hajdine, imamo vse vrste zastopane. Čepravno gre po večini za skromne izdelke preprostega ljudstva, so ti spomeniki vendar v svoji celoti najbolj dragoceni viri za domačo zgodovino v starem veku. Kajti iz napisov samih dobivamo kljub relativno majhnemu številu spomenikov vendar lepo, zaokroženo sliko prebivalstva v naših krajih. Kako izgleda ta slika na podlagi napisov v mariborskem muzeju?

Veliki rimski mesti Poetovio in Celeia sta središči romanizacije. Nagrobni spomenik veterana legije I. Adiutricis, L. Gargilija Felixa (AIJ 375, slika 7.), ki ga je Mariborsko muzejsko društvo izkopal l. 1908. v Spodnji Hajdini in ki nam pove, da je bil naš veteran naseljen v Ptuj *missus missione nummaria*, je lep in važen primer za sistematično delo Rimljanov pri romaniziranju podonavskih dežel. Doma iz Thacape ob Mali Syrti v Severni Afriki je bil po odsluženem roku v legiji I. Ad. z denarno odpravnino naseljen v Poetoviji, medtem ko so bili drugi vojaki odpuščeni s tzv. *missio agraria*, t. j. dobili so kot odpravnino košček zemlje. Mariborski kamen je prvi, ki omenja *missio nummaria*. Podoben napis se je našel šele po vojni kot oltarna menza v minoritski cerkvi

Sl. 10. Nagrobni oltar Statinije Phoebe iz Hajdine

v Ptuj. Ti kolonizirani veterani prvotno niso bili vedno niti pravi Rimljani in tudi ime Gargilius je tipično za Severno Afriko, vendar pa so po svoji dolgotrajni službi v rimski vojski in pod vplivom višje rimske kulture postali prepričani Rimljani in vneti nosilci ter razširjevalci rimske kulture. V mestih so bili sklenjeno naseljeni, zlasti v Poetoviji po odhodu 13. legije. Zemljišče je bilo v to svrhu na novo izmerjeno. Rimski pisatelj Hygin nam poroča, kako so to uredili v Panoniji. Veterani pa so bili naseljeni tudi na deželi izven večjih mest. Iz Konjic ima n. pr. Mariborski muzej nagrobni spomenik (AIJ 82, slika 8.), ki ga je postavil Ti(berius) Iulius Civis svojemu bratu Titu Juliju Beliku, bivšemu oficirju v rimski pomožni vojski (*ala Asturum II*) in občinskemu odborniku celjskega municipija. T. Iulius Bellicus je služil, kakor sodimo po imenu, za časa cesarja Tiberija v omenjeni pomožni konjenici nekje ob Donavi na Madžarskem. Po izstopu iz vojske je najbrž šele sprejel rimsko državljanstvo in se je naselil v Konjicah, ki pripada že mestnemu okrožju Celeje. Kot zastopnik vladajočega naroda je tudi prišel v občinski odbor. Ne samo vojaki, tudi drugi Rimljani so imeli včasih svoja posestva na deželi. V tlaku župniške cerkve v Sv. Martinu pri Vurberku je bila dolga leta vzdignjena marmorna plošča (AIJ 264, slika 9.). Ko so jo nedavno obrnili, se je pokazalo, da gre za rimski nagrobni spomenik, ki si ga je v svoji oporoki naročil sin nekega Romanusa. Ker se ta izrecno imenuje Romanus, ga to jasno razlikuje od domačega prebivalstva. Zanimiva je preslica pod napisnim poljem tega spomenika.

Z napredujočo romanizacijo so pa tudi sinovi domačega prebivalstva stopili v rimsko vojsko, kjer so prišli tudi do visokih časti. Posebno v 3. stol. po Kr. igrajo ilirski vojaki največjo vlogo v rimski vojski. Iz Šmartna na Pohorju, ki nam je že znano po svojih mnogoštevilnih rimskih kamnih, ima mariborski muzej sedaj odlomek nagrobnega napisa (CIL III 5293), ki je bil svoj čas vzdignjen v tamošnjem pokopališčnem obzidju. Iz ohranjenega dela je razvidno, da sta kamen postavila svojim staršem hči Septimia Potentina, ki se ponosno zove femina stolata, in njen mož Lupianus, ki je v 10. legiji (na današnjem Dunaju) služil kot miles duplarius in princeps praetorii, torej kot načelnik pisarne cesarskega namestnika.

Z Rimljani so pa prišli tudi pripadniki drugih narodov obsežnega rimskega imperija v naše kraje. L. Gargilija Felixa iz Severne Afrike smo že omenili, ravno tako grškega osvobodjenca Asklepiadesa. Statinija Phoebe, ki je bila pokopana pod lepo nagrobno aro (AIJ 405, slika 10.), ki so jo našli l. 1908. blizu Gargilijevega spomenika v Spodnji Hajdini, parcela št. 435/2, in se nahaja danes tudi v Mariboru, je bila, sodeč po imenu, najbrž tudi Grkinja. Njeno drugo ime Statinija do sedaj ni znano v podonavskih in alpskih deželah.

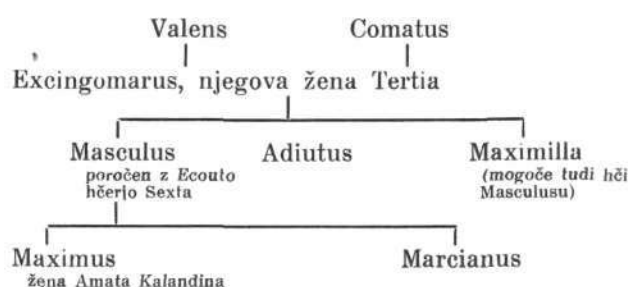
Velika večina nagrobnih spomenikov, zlasti podeželskih, omenja pa domače keltsko prebivalstvo. Pri tem opazujemo, da nosijo ti ljudje poleg domačih keltskih imen tudi že rimska. Navadno, toda ne vedno, je stvar taka, da imajo starejši ljudje ali ženske keltska, mlajši sinovi, ki so morda tudi že vstopili v rimsko avksiliarno vojsko, pa rimska imena. Epihorična imena, ki jih imamo na spomenikih mariborskega muzeja, so zelo zanimiva in deloma do sedaj sploh neznan. Na neki plošči, ki je bila svoj čas v cerkvi sv. Ahacija pri Grobelnem AIJ 74, sl. 11.), se omenja Cominius Tedsignati f(ilius). Keltsko ime Tedsignatus se javlja prvič na tej plošči. Ne daleč od tod, v Dolgi

Sl. 11. Nagrobna plošča iz cerkve Sv. Ahacija pri Grobelnem

gori, srez Šmarje pri Jelšah, se je našel blizu hiše št. 11 preprost kamen (AIJ 75, slika 12.), ki omenja poleg drugih čisto keltskih, toda že znanih imen, dve popolnoma neznani: Rumo in Darbosa.

Marsikaj se da še razbrati iz teh skromnih spomenikov, še več iz ostalih napisov, ki so tu in tam vžidani pri podeželskih cerkvah na Spodnjem Štajerskem. Omenil bi na koncu le še preprosto kvadratično ploščo, ki se danes nahaja v Graškem Joanneumu, a so jo našli l. 1891. v Jurišni vasi pri Tinjah na Pohorju (AIJ 89, slika 13.). Zanimivo je, da je bilo prvotno besedilo na plošči odstranjeno, ker so bile prve črke najbrž prevelike. Na grobišču, ki mu je pripadala ta plošča, je bila pokopana vsa družina. Imena posameznih članov rodbine so se v teku časa pripisavala, kakor so pač umrli. Ko je bilo napisno polje polno, so kratkoma nadaljevali najprej na spodnjem robu, končno tudi na gornjem. Na ta način sta prvi dve vrsti napisa najmlajši. Iz tega napisa nam je mogoče rekonstruirati rodovnik stare pohorske družine iz rimskih časov:

Interesantno je, da ima oče najprej pokopanega Excingomara, latinsko ime Valens. Masculus se je poročil z Ecuto, hčerjo Sexta. Žena ima, kakor smo gori omenili, keltsko ime, oče čisto rimsko. Jasno je torej, da se iz rimskih imen na podeželskih napisih ne

Sl. 13. Nagrobna plošča iz Jurišne vasi

da vselej sklepati na rimsko narodnost dotične osebe. Zanimiva je na napisu iz Jurišne vasi starost posameznih pokopancev. Številke so seveda le zaokrožene, ker niso vedeli za točno starost. Matrik še ni bilo. Excingomarus je imel 100 let, njegova žena Tertia le 60. Sina Masculus in Adiutus 80, žena Adiuta 70, vnuka Maximus ter Marcianus 60, oziroma 50. Starost pojema torej od generacije do generacije, vendar pa so v čistem pohorskem zraku dosegli precejšno starost.

Sl. 12. Nagrobna plošča iz Dolge gore